

Ukrajina za 2. světové války

Etapy 2. světové války

- Z politického hlediska **neměli** Ukrajinci **co ztratit** (neměli vlastní stát)
- Ukrajinci doufali, že **válka přinese změny** (geopolitické)
- Z pohledu Ukrajinců můžeme **2. světovou válku** rozdělit na **2 etapy**
- **První etapa** začíná v září 1939, kdy napadli Polsko nejprve Němci (1.9.1939) a poté i SSSR (17.9.1939)
- **Rozdělení Polska** a dalších území na základě **paktu Molotov – Ribbentrop** (23.8.1939)
- **Druhá etapa** začíná **22.6.1941**, kdy Německo napadlo SSSR

Molotov, Ribbentrop

Pakt Molotov - Ribbentrop

Pakt Molotov - Ribbentrop

PAKT RIBBENTROP-MOLOTOV

Politika Sovětského svazu byla před vypuknutím druhé světové války orientována na spojení se západními mocnostmi, druhá varianta ale počítala i s dohodou s Německem. Vrcholem "námluv" sovětského vůdce Josifa Stalina s hitlerovským Německem se stala německo-sovětská smlouva o neútočení, která byla podepsána před 70 lety, 23. srpna 1939 v Moskvě. V tajném dodatku paktu se obě strany také dohodly na rozdělení sfér vlivu ve východní Evropě.

Vjačeslav Michajlovič Molotov

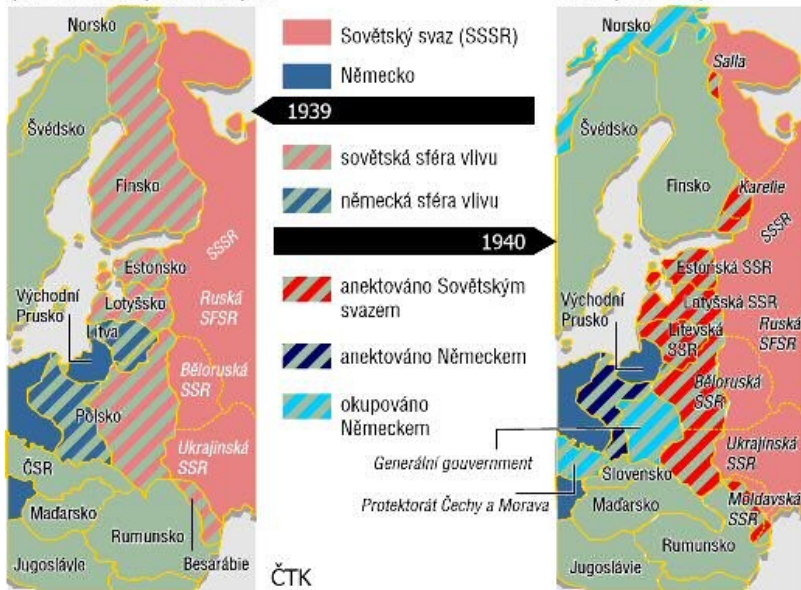

Joachim von Ribbentrop

plánované rozdělení střední Evropy podle tzv. Ribbentrop-Molotovova paktu

skutečné teritoriální zisky Německa a SSSR (1939 - 1940)

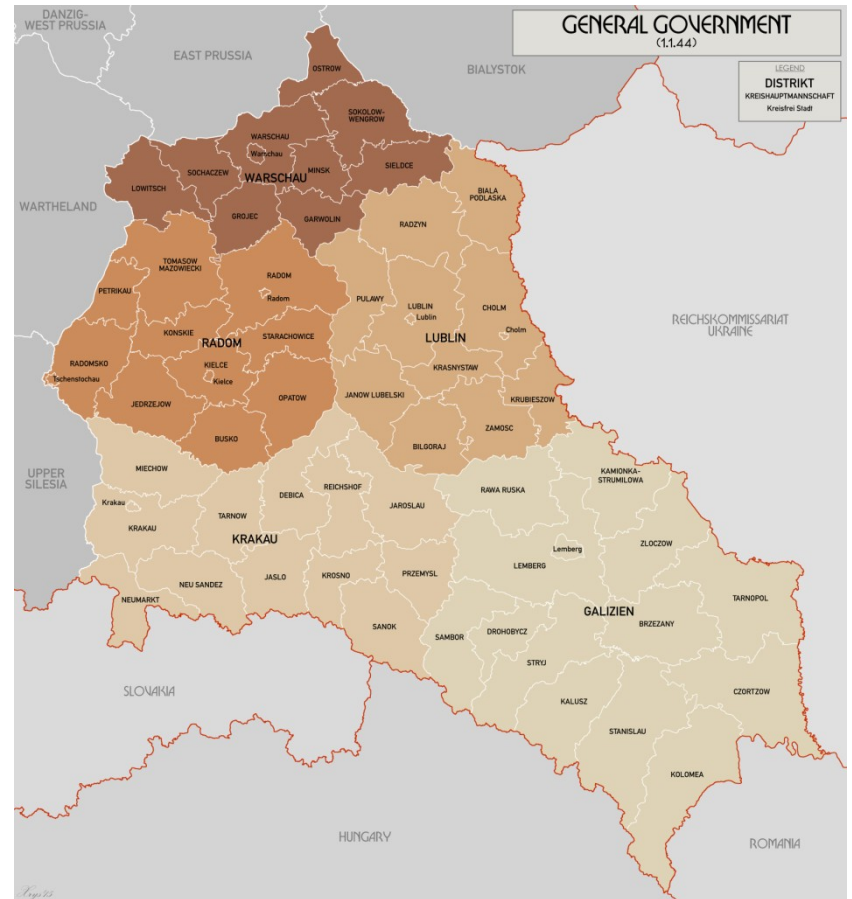
Rozdělené Polsko

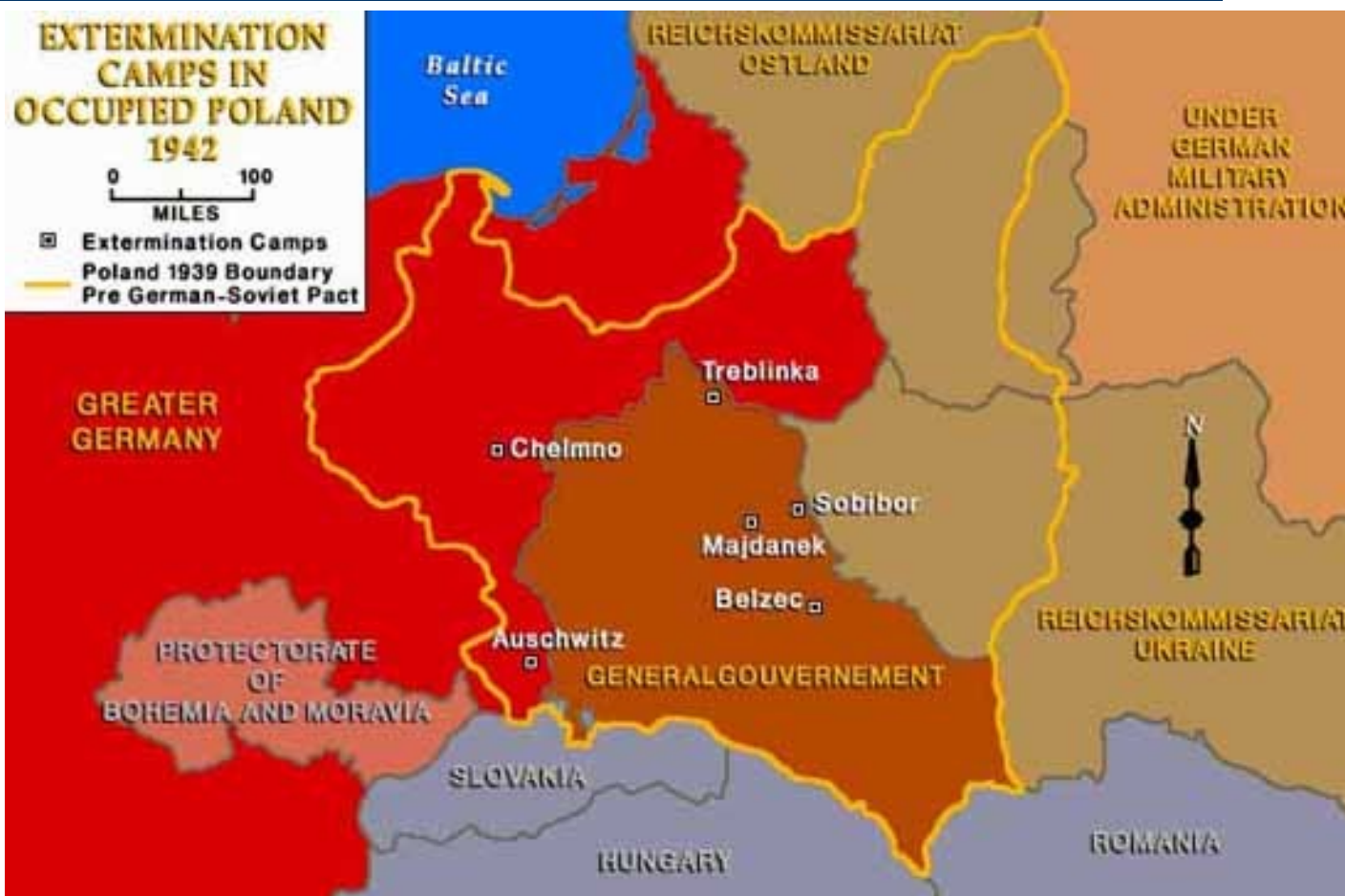
Ukrajinci pod německou okupací

- Na **550 tisíc Ukrajinců** se ocitlo pod německou okupací
- Na Němci okupovaném území Polska nezačleněného přímo do Třetí říše vznikl tzv. **Generální gouvernement (GG)**
- V roce 1940 vytvořen **Ukrajinský ústřední (centrální) výbor – UCK**
- Sídlo UCK bylo v Krakově a vedoucím byl **Volodymyr Kubijovyč**
- **UCK** vyvíjela sociální činnost a byla **Němci tolerována** (jako nepolitická organizace)
- Po přepadení SSSR byla **do GG začleněna také Halič**

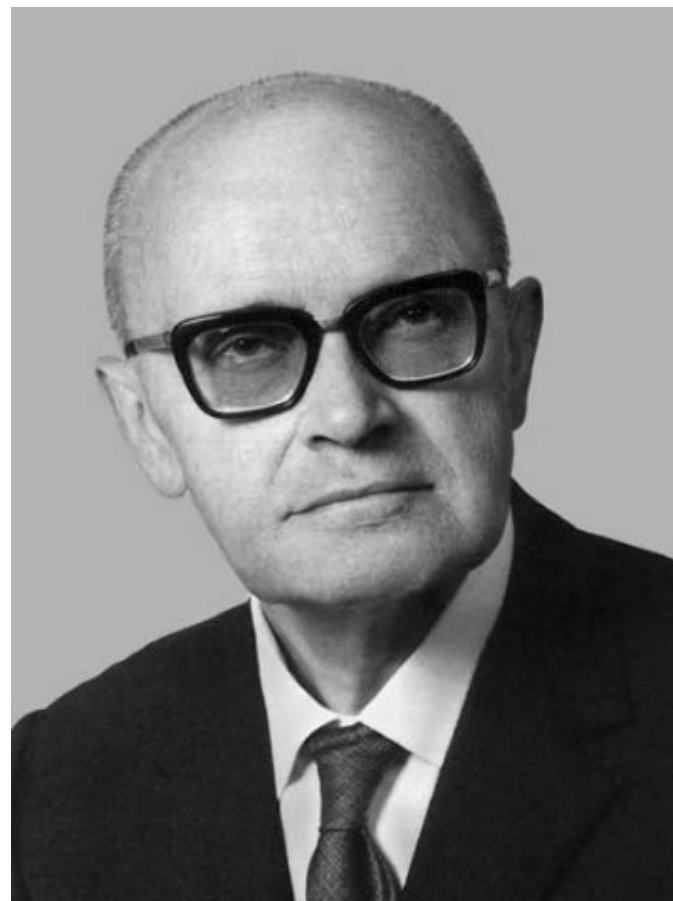
Generální guvernement

Generální gouvernement

Volodymyr Kubijovyč

Ukrajinci pod sovětskou okupací

- Oficiálně vpadl **SSSR** do Polska, aby **ochránil obyvatelstvo** před nacismem
- Zpočátku se SSSR snažil na okupovaných územích **budit dojem demokratičnosti** – dokonce proběhly i volby (vše pouze na oko)
- Na jaře **1940** nastala **vlna represí a deportací** na východ (exponované osobnosti – politici, umělci, novináři, představitelé církve ŘK atd.)
- Vlna represí byla tak velká, že mnozí **lidé utíkali** na území okupované Němci
- V červnu **1940** bylo Rumunsko donuceno **odevzdat Besarábii a Bukovinu** SSSR (Podkarpatská Rus připadla Maďarsku)

Bukovina a Besarábie 1940

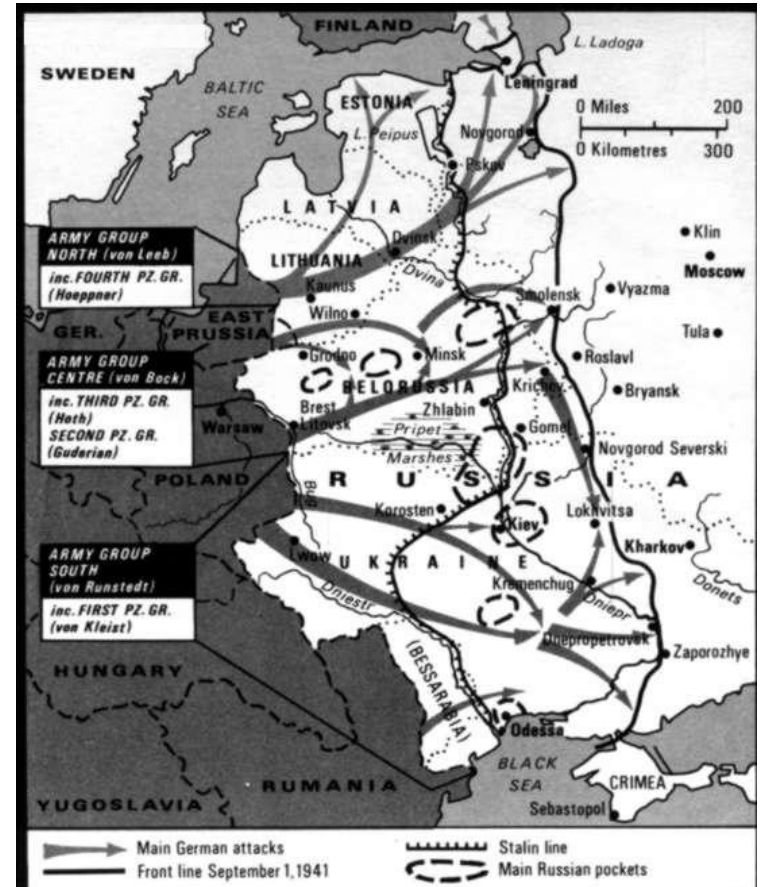
Ukrajinci pod maďarskou okupací

- Část Ukrajinců se ocitla **pod maďarskou okupací** (Podkarpatská Rus)
- Maďaři **slíbili** Zakarpatí **autonomii**, ale nestalo se tak
- Byly **potlačovány** jakékoli **projevy ukrajinofilství** (zakázány noviny, zavřeny školy atd.)
- Docházelo k **pronásledování Ukrajinců**, kteří utíkali do Haliče (30 000)
- Odtud je však bolševici **deportovali na Sibiř**

Druhá etapa 2. světové války a Ukrajina

- Němci přepadli SSSR **22.6.1941 (Operace Barbarossa)**
- Skupina armád jih měla za úkol **dobýt Ukrajinu** (Karl von Rundstedt)
- **Na Ukrajině** Němci zaznamenali **velké úspěchy** – podařilo se jim dobýt Kyjev (při ústupu RA poničen)
- Celou **Ukrajinu** pak **obsadili** přibližně **za 4 měsíce** (poměrně rychle)
- Ukrajinské obyvatelstvo mnohdy **Němce vítal jako osvoboditele**
- Rychlý ústup rudé armády měl **tragické následky** na západní Ukrajině, kde **NKVD** prováděla rychlé popravy (**taktika spálené země**)

Operace Barbarossa

Okupace Ukrajiny Německem

- Ukrajinci doufali, že budou moci **vytvořit vlastní stát** pod německým dohledem
- Němci měli **dvě možnosti** – buď podporovat Ukrajince (vlastní stát) a využít jejich nenávisti k bolševismu nebo je zotročit a vykořisťovat
- Vzhledem k úspěchům při tažení proti SSSR se Hitler rozhodl pro **vykořisťování Ukrajiny** (Slované = podlidé)
- V srpnu 1941 Ukrajina rozdělena na administrativní jednotky – největší z nich **Reichkomissariat Ukraine** (hlavní město Rivne)
- Zde jako správce úřadoval (řádil) **Erich Koch**, který byl velmi krutý

Reichskommissariat Ukraine

Erich Koch (1896 – 1986)

Bundesarchiv, Bild 183-H13717
Foto: o. Ang., 1. Oktober 1938

REICHSKOMMISSARIAT UKRAINE

Alfred Rosenberg a Erich Koch

Bundesarchiv, Bild 146-1994-006-30A
Foto: o. Ang. | o. Dat.

Okupace Ukrajiny

- **Halič** byla začleněna do **Generálního gouvernementu**
- **Bukovina** a část jihozápadní Ukrajiny (Oděsa) byly **předány Rumunsku (Transnistria)**
- **Východní území**, která byla blízko fronty, spadala pod jurisdikci německé armády (Charkov a okolí)
- **Administrativu** drželi pevně v rukou Němci
- **Ukrajince** pouštěli do úřadů pouze na **nižší místa**

Pronásledování Židů na Ukrajině

- Na Ukrajině byli **pronásledováni Židé** – vytvořeno na 50 ghett 180 sběrných táborů
- Za několik měsíců bylo oddíly SS **zavražděno na 850 tisíc Židů**
- Zřejmě nejznámější případ **vraždění** nastal nedaleko Kyjeva v tzv. **Babím Jaru** (velká rokle)
- Za dva dny tam bylo na konci září 1941 **povražděno na 33 000 Židů**
- Akce se účastnily i dva oddíly policejního praporu a **ukrajinská milice**
- Hlavními strůjci masakru **Paul Blobel** (vyk.) a **Friedrich Jeckeln** (plán.)

Výzva Židům v novinách

Все жи́ды города Киева и его окрестностей должны явиться в понедельник 29 сентября 1941 года к 8 часам утра на угол Мельниковой и Доктеривской улиц (возле кладбищ).

Взять с собой документы, деньги и ценные вещи, а также теплую одежду, белье и пр.

Кто из жидов не выполнит этого распоряжения и будет найден в другом месте, будет расстрелян.

Кто из граждан проникнет в оставленные жидами квартиры и присвоит себе вещи, будет расстрелян.

Наказується всім жидам міста Києва і околиць зібратися в понеділок дня 29 вересня 1941 року до год. 8 ранку при вул. Мельника — Доктерівській (коло кладовища).

Всі повинні забрати з собою документи, гроші, білизну та інше.

Хто не підпорядкується цьому розпорядженню буде розстріляний.

Хто займе жидівське мешкання або розграбує предмети з тих мешкань, буде розстріляний.

Sämtliche Juden der Stadt Kiew und Umgebung haben sich am Montag, dem 29. September 1941 bis 8 Uhr, Ecke der Melnik- und Dokterivaki-Straße, (an den Friedhöfen) einzufinden.

Mitzunehmen sind Dokumente, Geld- und Wertgegenstände, sowie warme Bekleidung, Wäsche usw.

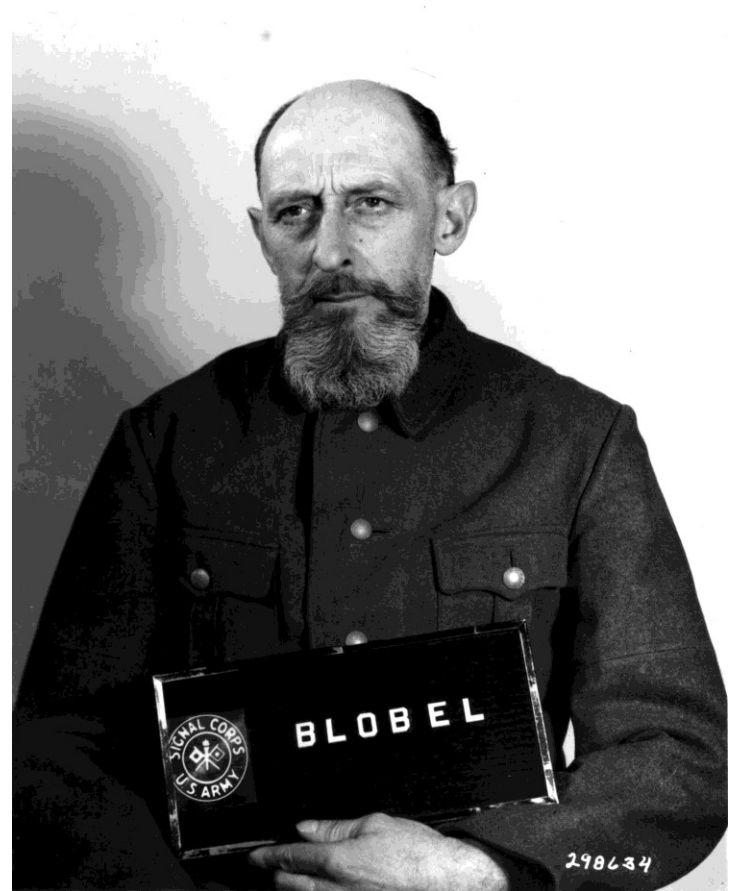
Wer dieser Aufforderung nicht nachkommt und anderweitig angetroffen wird, wird erschossen.

Wer in verlassene Wohnungen von Juden eindringt oder sich Gemeindegüter daraus aneignet, wird erschossen.

Masakr v Babím Jaru

Friedrich Jeckeln, Paul Blobel

Vykořisťování Ukrajiny

- Kromě **vyvážení potravin a surovin** byli z Ukrajiny odváženi také lidé na **práce do Německa** a jiných okupovaných zemí
- Mnozí Ukrajinci dokonce odjížděli **na práce dobrovolně**, aby unikli **řádění Němců** na Ukrajině
- Z 2,8 milionů **ostarbeiterů** bylo přes **2 miliony Ukrajinců**
- Z důvodu **hrubého vykořisťování Ukrajiny** zde začal panovat hlad a rostla nenávist vůči německým okupantům
- Němci tedy **nedokázali efektivně využít ukrajinského potenciálu** ve válce s bolševickým SSSR

Spolupráce s nacisty

- Někteří Ukrajinci sloužili v **koncentračních táborech** a pomáhali Němcům při pronásledování Židů (např. **Ivan Demjanjuk, Ivan Marčenko**)
- Na jaře **1943** byla dokonce vytvořena dobrovolnická **divize SS Galizien**
- Kromě divize SS Galizien sloužili Ukrajinci i v jiných jednotkách německé armády
- Vyzbrojování Ukrajinců ze strany Němců mělo svůj význam i pro ně samé – **nový ukrajinský stát** nemohl fungovat bez armády
- Asi 2 miliony Ukrajinců bojovalo v Rudé armádě

SS Galizien

SS Galizien

SS Galizien

Neznámí vojáci SS Galizien

SS Galizien

**МУЧЕНИКИ КРИЧАТЬ ДО ВАС З ГРОБІВ СВОЇХ,
ВИМАГАЮЧИ ПОМСТИ ЗА ЇХ КРОВ І КЛИЧУТЬ
ВАС НА ОБОРОНУ САМИХ ВАС І СВОЇ БАТЬ-
КІВЩИНИ.**

Богдан Хмельницький

Українці Галичини боро- тимуться з большевизмом

УТВОРЕННЯ ГАЛИЦЬКОЇ СТРЕЛЬЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ

В середу, 28 квітня ц. р. в год 10.30 в стародавній Палаті Намісництва у Львові відбувся державний акт. Губернатор Галичини проголосив утворення Галицької Стрільцької Дивізії СС, в шеренгах якої українська галицька молодь матиме змогу активно зі зброєю в руці стати поруч німецьких воєнків і союзних націй в рядах оборонців старої культури заходу перед навалюю московського большевизму. Після привітання представників уряду, партії, армії і українських комбатантів з генералом Курмановичем у провіді, губернатор Вехтер після своєї промови, в якій в ядрних словах накреслив історію Галичини і вказав на традицію збройної боротьби в роках 1914 до 1918, закликав українську галицьку молодь стати в рядах Галицької Стрільцької Дивізії та своїми руками кувати свою май-

бутність. Губернатор покликав Військову Управу з полк. Бізацином у провіді. З черги президент Головного Відділу при Внутрішньому Управлінні Р. Р. Люзакер відчитав маніфест Генерального Губернатора до українського населення в Галичині. Після промови Провідника Українського Центрального Комітету проф. Кувійовича, який висловив щирість за створення можливості боротьби та після промови члена Військової Управи інж. Хронов'яка, д-р Вауер закінчив державний акт окликом на честь Фюрера і Німецької Держави.

Після того українські комбатанти пішли на богослуження до Архикатедрального Храму св. Юра.

Вістка про дозвіл Фюрера на участь у збройній боротьбі проти большевизму викликала радість й спонтанні маніфестації серед українців Галичини та сусідніх земель.

Otto Wächter promlouvá k dobrovolníkům

Прийомінка 70. вїрочі заложєні SS Galizien

Ivan Demjanjuk

Hnutí odporu

- Krutá politika Němců měla za následek **formování hnutí odporu**
- Byly vytvářeny **partyzánské oddíly**, které vyvíjely činnost zejména v bažinách **Polesí** a na **Volyni**
- V červenci 1944 byla vytvořena **Ukrajinská hlavní osvobozenecká rada (UHVR)**
- **UHVR** reprezentovala zájmy **všech Ukrajinců** (nikoliv jako UPA)
- **UPA** bojovala proti bolševikům, nacistům, ale i Polákům
- Ukrajinci údajně **zavraždili** na 60 – 80 tisíc Poláků v letech 1943 - 1944

Obrat ve válce a osvobození Ukrajiny

- **Obrat** ve válce nastal **v roce 1943** (Stalingrad, Kursk)
- Rudá armáda začala postupně obsazovat **zpět Ukrajinu**
- V roce **1943** byl dobyt **Charkov i Kyjev (Sochor, Tesařík, Buršík)**
- Do konce roku **1944** byla osvobozena **celá Ukrajina**

Osvobozovány Ukrajiny

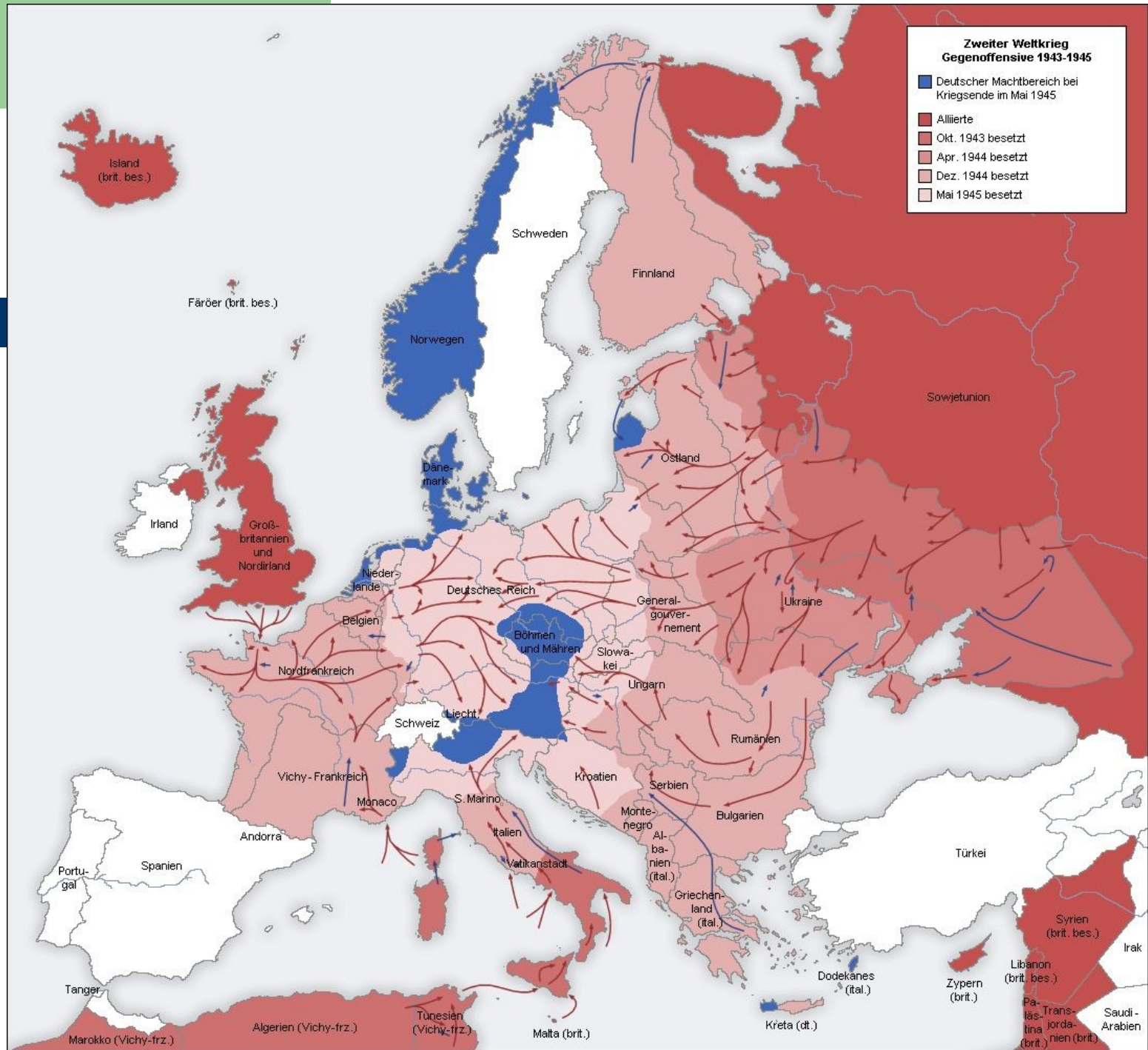
== Szovjet határ 1940 okt.

— Frontvonal 1942 nov.

■ Szovjet előnyomulás 1943 épriliséig

■ Németek által visszafoglalt terület 1943 június-július

■ Szovjet előnyomulás 1943 július - 1944 április

**Zweiter Weltkrieg
Gegenoffensive 1943-1945**

- Deutscher Machtbereich bei Kriegsende im Mai 1945
- Alliierte
- Okt. 1943 besetzt
- Apr. 1944 besetzt
- Dez. 1944 besetzt
- Mai 1945 besetzt

Island
(brit. bes.)

Färöer (brit. bes.)

Norwegen

Schweden

Finnland

Sowjetunion

Irland

Groß-
britannien
und
Nordirland

Däne-
mark

Ostland

Nieder-
lande

Deutsches Reich

General-
gouver-
nement

Ukraine

Belgien

Böhmen
und Mähren

Slowa-
kei

Ungarn

Nordfrankreich

Schweiz

Liecht

Rumänien

Vichy - Frankreich

Monaco

S. Marino

Kroatien

Serbien

Bulgarien

Portu-
gal

Spanien

Andorra

Italien

Vatikanstadt

Monte-
negro

Al-
ba-
nien
(ital.)

Griechen-
land
(ital.)

Türkei

Tanger

Marokko (Vichy-frz.)

Algerien (Vichy-frz.)

Tunesien
(Vichy-frz.)

Malta (brit.)

Dodekanes
(ital.)

Kreta (dt.)

Zypern
(brit.)

Libanon
(brit. bes.)

Pa-
läs-
tina

Trans-
jorda-
nien (brit.)

Syrien
(brit. bes.)

Irak

Saudi-
Arabien

Sochor, Buršík, Tesařík

